

ФІЛОСОФІЯ ЕКОЛОГІЇ

Кафедра філософії та міжнародної комунікації
Гуманітарно-педагогічний факультет

<i>Лектор</i>	Чорноморденко Дмитро Іванович
<i>Семестр</i>	2
<i>Освітньо-науковий ступінь</i>	Третій
<i>Кількість кредитів ЄКТС</i>	5
<i>Форма контролю</i>	Залік
<i>Аудиторні години</i>	40 (20 год лекцій, 20 год семінарських занять)

Загальний опис дисципліни

Екологічні ідеї взаємопов'язані з моральними, соціальними, політичними обставинами, дозволяють ставитися до екологічних проблем не лише як до проблем природничо-наукового характеру, а й як основи переорієнтації на гуманітарні аспекти. Очевидним стає те, що досягнення загальних законів світу, виходячи з екологічного аспекту, виявляє недостатній рівень уваги дослідницьких акцентів ІІ на проблемі людини. Розглядаючи еволюцію екологічних досліджень в контексті усвідомлення кризи традиційних підходів, увага приділяється тому, що сьогодні екологічні ідеї тісно переплітаються з моральними, соціальними, політичними, і дають змогу трактувати екологічні проблеми не лише як проблеми природничонаукового характеру (як це було традиційно), а й в їх переорієнтації на гуманітарні аспекти, проте методологічна переорієнтація наукового пізнання ще залишається незавершеною. Стає очевидним, що розуміння сучасного стану розвитку суспільства під впливом поширення екологізації, призводить до недостатньої зосередженості дослідницьких інтересів лише на проблемі людини.

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія екології» є формування екологічної раціональності молодого науковця, як відповідь сучасним викликам суспільства з метою застосування набутих знань у науково-дослідній діяльності. Завданнями дисципліни є: формування у аспірантів знання щодо особливостей сучасної екології в методологічних, епістемологічних, етико-світоглядних вимірах; виявити засади етико-філософського осмислення відношення «людина-природа»; розкрити особливості екології як міждисциплінарної галузі дослідження з урахуванням специфіки її методології.

Теми лекцій:

Тема 1. Філософські проблеми екології.

Тема 2. Історія та особливості екологістичного ставлення до світу. Вплив філософії на формування екології.

Тема 3. Роль та місце філософії екології у системі філософських досліджень: зв'язок з філософією науки, господарства, бізнесу, економіки.

Тема 4. Екологічна свідомість та екологічна раціональність.

Тема 5. Філософія екології в контексті філософії науки.

Тема 6. Філософсько-методологічні засади екологічних міждисциплінарних досліджень. Динамічність, міждисциплінарність як ознаки екологічних досліджень.

Тема 7. Проектна форма організації міждисциплінарних досліджень у екології.

Тема 8. Традиції та перспективи взаємодії філософії та екології.

Тема 9. Пріоритети політики сталого розвитку.

Тема 10. Стратегії розвитку сучасної цивілізації у контексті протистояння екологічній катастрофі як головної задачі людства.

Теми занять:

(семінарських, практичних, лабораторних)

Тема 1. Філософські проблеми екології.

Тема 2. Історія та особливості екологістичного ставлення до світу. Вплив філософії на формування екології.

Тема 3. Роль та місце філософії екології у системі філософських досліджень: зв'язок з філософією науки, господарства, бізнесу, економіки.

Тема 4. Екологічна свідомість та екологічна раціональність.

Тема 5. Філософія екології в контексті філософії науки.

Тема 6. Філософсько-методологічні засади екологічних міждисциплінарних досліджень. Динамічність, міждисциплінарність як ознаки екологічних досліджень.

Тема 7. Проектна форма організації міждисциплінарних досліджень у екології.

Тема 8. Традиції та перспективи взаємодії філософії та екології.

Тема 9. Пріоритети політики сталого розвитку.

Тема 10. Стратегії розвитку сучасної цивілізації у контексті протистояння екологічній катастрофі як головної задачі людства.

Список рекомендованої літератури:

Основна:

1. Алексеев С. М. Экология, экономика, социум: состояние, тенденции, перспективы / С. М. Алексеев, И. А. Сосунова, Д. А. Борискин. – М.: НИИ–Природа, РЭФИА, 2002. – 302 с.
2. Антропосфера: сучасні інтерпретації. Монографія / М. М. Кисельов., Т. В. Гардашук, С. І. Грабовський. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2015. – 192 с
3. Борейко В.Э., Подобайло А.В. Экологична етика. Навчальний посібник. – Київ: Фітосоціоцентр, 2014. – 116 с.
4. Бейтсон Г. Экология разума. Избранные статьи по антропологии, психиатрии и эпистемологии / Г. Бейтсон: Пер. с англ., М.: Смысл. 2000. – 476 с.
5. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи. Монографія / А. М. Єрмоленко. – К.: Лібра, 2010. – 416 с.
6. Кисельов М.М. Біологічна етика в системі практичної філософії // Практична філософія. — Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bioetica/Kiselev.htm>

7. Кисельов М. М. Концептуальні виміри екологічної свідомості. / М. М. Кисельов, В. Л. Деркач, А. В. Толстоухов та ін. – К.: Парапан, 2003. – 312 с.
8. Кисельов М. М. Понятійний апарат та закони сучасної екології: Навч. Посіб. / М. М. Кисельов. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2008. – 184 с.
9. Маєр-Абіх Клаус Міхаель. Повстання на захист природи. Від довілля до спільнотвиту. / Міхаель Клаус Маєр-Абіх. Переклад з нім., післямова, примітки Анатолія Єрмоленка. – Київ: Лібра, 2004. – 196 с.
10. Сидоренко Е. С., Халиль В. В. Фракталы в моделировании экологических систем / Е. С. Сидоренко, В. В. Халиль // Научно-технический сборник «Энергоэффективность в строительстве та архітектурі». Выпуск 5. – К.: КНУБА, 2013. – С. 125–129.
11. Шкляр А. Етика благоговіння перед життям А. Швейцера: філософія доброти і самовдосконалення особистості // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. – 2019. – Т. 11 (№1).
12. Bardi U. The Limits to Growth Revisited / U. Bardi. - Springer Science & Business Media, 2011 -119 p.
13. Bollinger L. A., Nikolic I. Multimodel Ecologies Cultivating Model Ecosystems in Industrial Ecology / L. A. Bollinger, I. Nikolic, C. B. Davis, G. Dijkema // Journal of Industrial Ecology. Volume 19, Number 2, 2015. – P. 252-263.
14. Falk D. A., Palmer M. Foundations of Restoration Ecology / Donald A. Falk, Margaret Palmer, Joy Zedler. – Island Press, 2013 – 378 p.
15. Miller, G., Spoolman, S. Essentials of Ecology / G. T. Miller, S. Spoolman. – Stamford: Cengage Learning, 2014. – 400 p.
16. Philosophy of Ecology. Handbook of the Philosophy of Science. Volume 11 / Dov M. Gabbay, Paul Thagard, John Woods. Kevin deLaplante, Bryson Brown, Kent A. Peacock. – Elsevier, 2011. – 444p.
17. Understanding Society and Natural Resources: Forging New Strands of Integration Across the Social Sciences / Michael J. Manfredo, Jerry J. Vaske, Andreas Rechkemmer, Esther A. Duke. – Springer, 2014. – 261p.

Додаткова:

1. Апель К.-О. Екологічна криза як виклик дискурсивній етиці / Карл-Отто Апель // Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – С. 413-454.
2. Аршинов В.И. Синергетика как феномен постнеклассической науки / В.И. Аршинов. – М.: ИФРАН, 1999. – 203 с.
3. Бак П., Чен К. Самоорганизованная критичность / П. Бак, К. Чен // В мире науки. 1991. №3, С.16-24.
4. Бейтсон Г. Природа и разум: Необходимое единство / Грегори Бейтсон. – Новосибирск, Институт семейной терапии, 2005. – 192 с.
5. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / У. Бек; [Пер. с нем. В. Седельника и Н. Федоровой. Послесл. А. Филлипова]. – М.: Прогресс - Традиция, 2000. – 384 с.

6. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / В. Вернадский. – М.: Наука, 1989. – 264 с.
7. Гардашук Т. В. Концептуальные измерения экологизма / Т. В. Гардашук. К: Издательство ПАРАПАН, 2005. – 200 с.
8. Крисаченко В. С. Екологічна культура: теорія і практика: Навч. посібник / В. С. Крисаченко. – К.: Заповіт, 1996. – 352 с.
9. Междисциплинарность в науках и философии / Рос. акад. наук, Ин-т философии ; Отв. ред. И.Т. Касавин. – М. : ИФРАН, 2010. – 205 с.
10. Рябець К. А. Екологічне право України: Навчальний посібник / К. А. Рябець. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 438 с.
11. Сидоренко Л. І. Сучасна екологія. Наукові, етичні та філософські ракурси. Навч. посібник / Л. І. Сидоренко. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. – 152 с.
12. Brouwer D. Principles of Ecology: An overview of environmental management for all students of ecology / David Brouwer. – NSW Agriculture, 2015. – 119 p.
13. Clewell A. F., Aronson J. Ecological Restoration: Principles, Values, and Structure of an Emerging Profession / Andre F. Clewell, James Aronson. – Society for Ecological Restoration International, Island press, 2007. – 216 p.
14. Closed Ecological Systems, Space Life Support and Biospherics / Mark Nelson, Nickolay S. Pechurkin, John P. Allen, Lydia A Somova, and Josef I. Gitelson. – Handbook of Environmental Engineering, Volume 10: Environmental Biotechnology Edited by: L. K. Wang et al., Humana Press, New York, 2009. – P. 517 – 565.
15. Croci E. The Handbook of Environmental Voluntary Agreements: Design, 197 Implementation and Evaluation Issues. Environment & Policy (Vol. 43) / Edoardo Croci. – Springer Science & Business Media, 2006 . – 395 p.
16. Filar J. A., Haurie A. Uncertainty and Environmental Decision Making: A Handbook of Research and Best Practice / Jerzy A. Filar, Alain Haurie. – Springer Science & Business Media, 2010. – 338 p.
17. Human Dimensions of Ecological Restoration Integrating Science, Nature, and Culture / Dave Egan, Evan E. Hjerpe, Jesse Abrams. – Island press, 2011. – 410 p.
18. Jarvis J. Peter Ecological Principles and Environmental Issues / J. Peter Jarvis. – Harlow : Prentice Hall, Pearson Education, 2000. – 303 p.
19. Jorgensen S. E., Fath B. D. Encyclopedia of Ecology / S. E. Jorgensen, B. D. Fath. – Netherland, Elsevier, 2008. – 4122 p.
20. Lowe P., Whitman G., Phillipson J. Ecology and the social sciences / P. Lowe, G. Whitman, J. Phillipson // Journal of Applied Ecology, 46, 2009. – P. 297–305.
21. Miller G., Spoolman S. E. Essentials of ecology. Fifth edition / G. Miller, S. E. Spoolman. – Cengage Learning, 2008. – 384 p.

Інформаційні ресурси.

1. Національний фонд досліджень України. URL: <https://nrfu.org.ua/>
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Бібліотека Гумер. https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php
4. World Wide Fund for Nature – <http://wwf.org/>